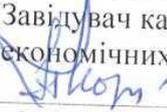

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри економіки та міжнародних
економічних відносин, д.е.н., професор
 Петро МАКАРЕНКО
«03» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Методологія та інструментарій наукових досліджень в економіці

освітньо-наукова програма «Економіка»
спеціальність 051 Економіка
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь доктор філософії

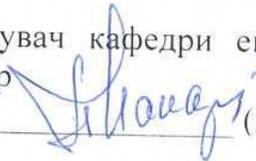
Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2024-2025 н.р./2025-2026 н.р.

Робоча програма «Методологія та інструментарій наукових досліджень в економіці» для здобувачів вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Економіка» спеціальності 051 Економіка

Мова викладання: державна

Розробник: Макаренко Петро, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор
«29» серпня 2024 року

_____ (Петро МАКАРЕНКО)

Схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Протокол від «03» вересня 2024 року № 1

Погоджено гарантом освітньо-наукової програми «Економіка»

«03» вересня 2024 р. № 1

_____ (Людмила БЕРЕЗІНА)

Схвалено головою ради з якості
вищої освіти спеціальності «Економіка»

протокол від «03» вересня 2024 р. № 1

_____ (Ольга ДИВНИЧ)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма	Заочна форма
Загальна кількість годин	240	240
Кількість кредитів	8	8
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	1, 2 051АС_Екон_дфд_2024	1, 2 051АС_Екон_дфз_2024
Семестр	2, 3	2, 4
Лекції (годин)	22/22 (44)	14/8 (22)
Практичні (годин)	18/18 (36)	10/10 (20)
Самостійна робота (годин)	80/80 (160)	98/100 (198)
у т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота для заочної форми навчання)	-	50
Форма семестрового контролю	залік/екзамен	залік/екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів ступеня доктора філософії набувати навичок дослідника, розширювати теоретичний кругозір, примножувати й оновлювати знання, уміти ставити наукові завдання, планувати їх виконання, організовувати збір та обробку інформації, а також створювати умови для генерування нових ідей та їх практичної реалізації в ході наукових досліджень з економіки і написання дисертаційної роботи, підготовки статей, доповідей тощо.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Сучасні інформаційні технології в науковій діяльності»; «Філософія науки»; «Англійська мова академічного спрямування».

4. Компетентності:

Компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

спеціальні (фахові):

ФК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

ФК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

ФК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

ФК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

5. Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку	Володіти передовими знаннями, щодо компетенцій і проблем розвитку економічної науки та теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідної діяльності в сфері економіки. Знати основи організації і планування наукових досліджень в економіці, методологію і принципи наукового економічного дослідження на макро- і мікрорівні національного господарства.
РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації	Вміти користуватися фундаментальною, загальнонауковою, конкурентонауковою методологією, методами, методиками стратегічного і оперативного аналізу, діагностики і прогнозування при створенні нових знань у сфері економіки та застосовувати при цьому вірогідну інформацію, нові інформаційні технології і програмне забезпечення.
РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми	Навчатися процесу підготовки і оформлення дисертаційної роботи в сфері економіки, написання та публікації наукових праць, впровадження результатів наукових досліджень. Застосовувати одержані знання і навички творчого мислення в подальших наукових дослідженнях економічних процесів і явищ.

6. Методи навчання і викладання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- за джерелом знань:

МН 1 – словесні методи: лекція; розповідь-пояснення;

МН 2 – наочні методи: демонстрування; спостереження;

МН 3 – практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: підготовка реферату (доповіді);

- за ступенем керівництва:

МНСР 1 – методи самостійної роботи вдома: усні та письмові домашні завдання; завдання самостійної роботи;

МНСР 2 – робота під керівництвом викладача: самостійна робота; розв'язування задач; виконання практичних завдань.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

МСМ 1 – методи формування пізнавальних інтересів: навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації;

МСМ 2 – методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності: роз'яснення мети навчального предмета; оперативний контроль; вказування на недоліки, зауваження

Інноваційні методи навчання:

МНІЗ – інтерактивні методи: дискусії, диспути; мозковий штурм

МНІ 4 – комп'ютерні і мультимедійні методи – дистанційне навчання

7. Програма навчальної дисципліни

а) на другий семестр першого року навчання денної/заочної форми здобуття освіти

Тема 1. Основні поняття про науку «Економіка» та економічні дослідження.

Поняття, функції і значення науки. Завдання науки для розвитку економіки. Види і класифікація економічних наук. Загальні проблеми розвитку економічної науки на сучасному етапі.

Поняття, мета і особливості науково-дослідної роботи. Об'єктивна необхідність наукових досліджень на сучасному етапі розвитку економіки. Класифікація об'єктів наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень.

Тема 2. Особливості методології дослідження економічних процесів і явищ.

Методологія економічних досліджень. Цільова спрямованість методології. Причини економічних досліджень. Загальні методи наукових економічних досліджень в економіці.

Квалітативні і кількісні дослідження. Методи логічного аналізу в обґрунтуванні наукових висновків в економічному дослідженні. Метод варіантних наближень і його застосування в економічних дослідженнях.

Складові методу факторного аналізу і його застосування в економічних дослідженнях. Основні критерії вибору методів дослідження в економіці.

Тема 3. Планування та організація проведення економічних досліджень.

Процес наукового дослідження в економіці та його характеристика. Вибір напряму наукового економічного дослідження та проведення науково-дослідних робіт. Поняття теми дослідження та її формування. Принципи організації наукової праці. Визначення предмета, об'єкта та мети і завдання дослідження. Порядок здійснення наукового дослідження. Гіпотези в наукових дослідженнях.

Правила дослідницької діяльності. Дослідна і завершальна стадія науково-дослідного процесу. Вимоги ергономіки щодо організації наукової праці.

Тема 4. Методи емпіричного дослідження та збору початкових даних в економіці.

Сутність, функції і види соціологічного дослідження. Етапи соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження в організації спостережень. Етичні питання соціологічного дослідження. Загальна характеристика і класифікація методів. Неопитувальні методи соціологічному дослідженні. Вимірювання соціологічних явищ і процесів; типи шкал і правила їх побудови. Вибірка в соціологічному дослідженні. Опитування як метод збору емпіричних даних. Вимоги до розробки анкети. Тестові процедури в соціологічних дослідженнях. Інтерв'ювання як метод соціологічного дослідження. Фокус-групи. Узагальнення та обробка результатів дослідження. Основи статистичного аналізу і обробка даних із застосуванням SPSS. Інтерпретація отриманих даних. Звіт про соціологічне дослідження.

Тема 5. Економіко-статистичні методи наукового дослідження в економіці. Метод статистичних групувань. Динамічні ряди та їх застосування в аналізі і прогнозуванні економічних явищ і процесів. Графічний метод дослідження. Індексний метод дослідження. Сутність функціонального і кореляційного зв'язку та методу кореляційно-регресійного аналізу. Обґрунтування та відбір факторів для побудови кореляційних моделей і підготовки вихідної

інформації. Основні напрями використання кореляційних моделей у економічних дослідженнях.

Тема 6. Монографічний і нормативний методи наукового дослідження в економіці. Сутність монографічного методу дослідження та його взаємозв'язок з методом бенчмаркінгу. Застосування монографічного методу при визначенні розміру підприємства та його виробничого напрямку або спеціалізації. Оцінювання майнового стану підприємства та його ділової активності. Оцінювання ліквідної і фінансової стійкості підприємства. Визначення економічного типу розвитку підприємства. Поняття нормативного методу і нормативів. Індикативні нормативи. Методичні підходи до визначення нормативів у аграрних і агропереробних підприємствах щодо окремих виробничих запасів. Використання нормативного методу для визначення планової собівартості продукції в переробному виробництві.

Тема 7. Розрахунково-конструктивний і метод економічного дослідження. Характеристика прийомів: необхідного обсягу виробництва і продажу продукції для досягнення заданого рівня рентабельності авансованого капіталу; еластичності; прогнозування на основі ковзної середньої; розподілу абсолютного приросту; зважування; побудови інтегральних показників; бальної оцінки досліджуваного явища.

б) на третій семестр другого року навчання денної форми здобуття освіти / четвертий семестр другого року навчання заочної форми здобуття освіти

Тема 8. Методика стратегічного аналізу

Концепція стратегічного аналізу. Ключові позиції стратегічного аналізу підприємства.

Відмітні риси стратегічного аналізу від поточного. Принципи стратегічного аналізу. Мета і завдання стратегічного аналізу. Три підходи аналізу потенціалу підприємства. Аналіз зовнішнього середовища підприємства. Аналіз механізму досягнення цілей підприємства. Стратегія підприємства. Об'єкти стратегічного аналізу. Методичний інструментарій стратегічного аналізу. Портфельний аналіз. PEST-аналіз. SWOT-аналіз. Модель БКГ. Матриця «Мак-Кінсі». Модель «Shell-DPM». Модель Ансоффа.

Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ

Сутнісна характеристика економічної діагностики. Технічні прийоми економічної діагностики в наукових дослідженнях. Діагностика конкурентного середовища підприємства. Діагностика конкурентоспроможності підприємства. Діагностика конкурентоспроможності продукції. Діагностика ресурсного потенціалу підприємства, галузі, національної економіки. Методи детермінованого (функціонального) та статистичного (кореляційного) факторного аналізу. Інтуїтивні та формалізовані методи прогнозування.

Тема 10. Інформаційне забезпечення економічного дослідження та аспекти вірогідності ефективності інформації

Облікові та позаоблікові джерела інформації. Роль наукової інформації у проведенні досліджень. Ознаки і принципи інформаційних відносин. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі. Універсальна десятикова класифікація (УДК) і бібліографічна класифікація (ББК). Техніка роботи зі спеціальною літературою. Методи добору фактичних матеріалів та складання огляду наукової літератури з економіки.

Тема 11. Характер і структура дисертаційного дослідження з економіки та змістовне поповнення його вступу

Структура дисертаційного дослідження з економіки та вимоги до її структурних елементів. Титульний аркуш, анотація, зміст, перелік умовних позначень, основна частина, список використаних джерел, додатки.

Вступ дисертаційного дослідження та його композиція. Вимоги МОН України до вступу. Три рівні наукової новизни. Типові помилки при визначенні наукової новизни. Типові помилки при визначенні наукової новизни. Поняття економічного і (або) соціального ефекту. Наукова недобросовісність.

Тема 12. Процес підготовки розділів основної частини і висновків дисертації доктора філософії з економіки

Змістовне поповнення розділів основної частини дисертації. Класичний і не класичний характер дисертації. Перший розділ – теоретичні засади теми. Встановлення ступеня розробленості проблеми. Пряме та не пряме цитування. Предмет дискусії в економічних дослідженнях. Категорії, поняття, терміни, судження, закономірності, методологія дослідження. Переконливість нової наукової роботи. Процес дискусії та наукова етика.

Другий розділ – аналітичний. Обсяг розділу, вибір «еталонного» об'єкта для порівняння. Вивчення причинно – наслідкових зв'язків. Використовувані методи дослідження. Третій розділ – авторські дослідження. Формування висновків, складання списку використаних джерел та додатків дисертації. Суть наукового результату. Типові помилки у викладені результатів дисертації.

Тема 13. Оформлення наукових робіт з економіки

Мова і стиль дисертаційної роботи. Правила оформлення дисертації. Нумерація, подання текстового матеріалу ілюстрацій, таблиць, формул. Цитування, посилання на джерела інформації та оформлення бібліографічного їх опису. Робота над основним текстом рукопису. Рубрикація наукового дослідження. Розробка тексту на абзаци. Вимоги до написання математичних формул. Оформлення таблиць і графічного матеріалу.

Тема 14. Оцінка ефективності наукового економічного дослідження

Результати науково – дослідних робіт (НДР) та їх загальна характеристика. Поняття та вимірювання ефекту наукових досліджень, ефективності НДР, соціальний ефект НДР, економічний ефект НДР, науковий ефект НДР, наукова значущість. Оцінювання ефективності фундаментальних та прикладних наукових досліджень. Вимірювання ефективності роботи вченого, роботи наукового колективу. Вітчизняні та окремі міжнародні наукометричні бази даних.

Тема 15. Апробація, впровадження та презентація наукового дослідження з економіки

Наукового дослідження з економіки. Форми надання і результатів наукового дослідження. Форми апробації результатів наукового дослідження (конгрес, конференція, колективне обговорення, науковий семінар). Форми презентаційних робіт. Характеристика окремих форм письмових презентаційних робіт. Особливості підготовки усного виступу з використанням презентацій Microsoft PowerPoint. Публікація результатів наукових досліджень. Характеристика структури тез за типами. Основні елементи наукової статті. Основні елементи наукового звіту. Профіль науковця, як інструмент презентації результатів наукових досліджень. Опис реєстрових систем дослідників.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни 1-й рік навчання

Назва теми	Кількість годин							
	Денна форма навчання 051AC_Екон_дфд_2024				Заочна форма навчання 051AC_Екон_дфз_2024			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п(с)	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Основні поняття про науку «Економіка» та економічні дослідження	11	2	1	9	16	2		14
Тема 2. Особливості методології дослідження економічних процесів і явищ	11	2	1	8	16	2		14
Тема 3. Планування та організація проведення економічних досліджень	12	2	2	8	18	2	2	14
Тема 4. Методи емпіричного дослідження та збору початкових	14	4	2	8	18	2	2	14

даних в економіці								
Тема 5. Економіко-статистичні методи наукового дослідження в економіці	24	4	4	16	18	2	2	14
Тема 6. Монографічний і нормативний методи наукового дослідження в економіці	24	4	4	16	18	2	2	14
Тема 7. Розрахунково-конструктивний і метод економічного дослідження	24	4	4	16	18	2	2	14
Усього годин за другий семестр	120	22	18	80	122	14	10	98

2-й рік навчання

Назва теми	Кількість годин							
	Денна форма навчання 051AC_Екон_дфд_2024				Заочна форма навчання 051AC_Екон_дфз_2024			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п(с)	с.р.		л	п	с.р.
Тема 8. Методика стратегічного аналізу	18	4	4	10	14		2	14
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ	41	6	10	25	16		4	16
Тема 10. Інформаційне забезпечення економічного дослідження та аспекти вірогідності ефективності інформації	7	2	-	5	14			10
Тема 11. Характер і структура дисертаційного дослідження з економіки та змістовне наповнення його вступу	7	2	-	5	12	2		12
Тема 12. Процес підготовки розділів основної частини і висновків дисертації доктора філософії з економіки	9	4	-	5	16	2		12
Тема 13. Оформлення наукових робіт з економіки	12	2	-	10	16	2		12
Тема 14. Оцінка ефективності наукового економічного дослідження	13	1	2	10	14		2	12
Тема 15. Апробація, впровадження та презентація наукового дослідження з економіки	13	1	2	10	16	2	2	12
Усього годин за третій семестр	120	22	18	80	118	8	10	100
Усього годин за навчальний курс	240	44	36	160	240	22	20	198

8. Теми практичних занять і семінарських занять 1-й рік навчання

Назва теми	Кількість годин		
	Денна форма		Заочна форма
	п	с	п
Тема 1. Основні поняття про науку «Економіка» та економічні дослідження		1	
Тема 2. Особливості методології дослідження економічних процесів і явищ		1	
Тема 3. Планування та організація проведення економічних досліджень	2		2
Тема 4. Методи емпіричного дослідження та збору початкових даних в економіці	2		2
Тема 5. Економіко-статистичні методи наукового дослідження в економіці (зведення і групування статистичних даних)	2		1

Тема 5. Економіко-статистичні методи наукового дослідження в економіці (статистичні показники)	2		1
Тема 6. Монографічний і нормативний методи наукового дослідження в економіці (оцінювання диференціації, концентрації та спеціалізації досліджуваної ознаки)	4		2
Тема 7. Розрахунково-конструктивний метод в економічних дослідженнях (аналіз інтенсивності динаміки досліджуваної ознаки)	2		1
Тема 7. Розрахунково-конструктивний метод в економічних дослідженнях (вирівнювання динаміки досліджуваної ознаки).	2		1
Разом за другий семестр, годин	16	2	10

2-й рік навчання

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 8. Методика стратегічного аналізу	2	2
Тема 8.1. Портфельний аналіз за метричними моделями		
Тема 8.2. Інвестиційний аналіз	2	
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ	4	
Тема 9.1. Оцінка конкурентного середовища підприємства		
Тема 9.2. Діагностика конкурентоспроможності підприємства	2	2
Тема 9.3. Діагностика конкурентоспроможності продукції	4	2
Тема 14. Оцінка ефективності наукового економічного дослідження	2	2
Тема 15. Апробація, впровадження та презентація наукового дослідження з економіки	2	2
Разом за семестр, годин	18	10

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1-й рік навчання		
Тема 1. Основні поняття про науку «Економіка» та економічні дослідження.	9	14
Тема 2. Особливості методології дослідження економічних процесів і явищ.	8	14
Тема 3. Планування та організація проведення економічних досліджень (складання плану дисертації доктора філософії з економіки).	8	14
Тема 4. Методи емпіричного дослідження та збору початкових даних в економіці (вибірковий метод спостереження).	8	14
Тема 5. Економіко-статистичні методи наукового дослідження в економіці (зведення і групування статистичних даних).	16	14
Тема 5. Економіко-статистичні методи наукового дослідження в економіці (статистичні показники).		
Тема 6. Монографічний і нормативний методи наукового дослідження в економіці (рейтингова оцінка досліджуваної ознаки).	16	14
Тема 6. Монографічний і нормативний методи наукового дослідження в економіці оцінювання диференціації, концентрації та спеціалізації досліджуваної ознаки).		
Тема 7. Розрахунково-конструктивний метод в економічних дослідженнях (аналіз інтенсивності динаміки досліджуваної ознаки).	16	14

Тема 7. Розрахунково-конструктивний метод в економічних дослідженнях (вирівнювання динаміки досліджуваної ознаки).		
Усього годин за перший рік навчання	80	98
2-й рік навчання		
Тема 8. Методика стратегічного аналізу (портфельний аналіз за матричними моделями).	10	14
Тема 8. Методика стратегічного аналізу (Інвестиційний аналіз).		
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ (оцінка конкурентного середовища підприємства)		
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ (діагностика конкурентоспроможності підприємства)	25	16
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ (оцінка конкурентоспроможності продукції)		
Тема 10. Інформаційне забезпечення економічного дослідження та аспекти вірогідності ефективності інформації.	5	10
Тема 11. Характер і структура дисертаційного дослідження з економіки та змістовне наповнення його вступу	5	12
Тема 12. Процес підготовки розділів основної частини і висновків дисертації доктора філософії з економіки	5	12
Тема 13. Оформлення наукових робіт з економіки	10	12
Тема 14. Оцінка ефективності наукового економічного дослідження	10	12
Тема 15. Апробація, впровадження та презентація наукового дослідження з економіки	10	12
Усього за другий рік навчання	80	100
Усього годин за навчальний курс	160	198
у т. ч. індивідуальні завдання	-	50

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання реалізуються через самостійну роботу аспіранта в аудиторний та позааудиторний час й направлені на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок, що опосередковані у власних дослідженнях: контрольної роботи для здобувачів заочної форми навчання.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.	<ul style="list-style-type: none"> - виконаних практичних і семінарських завдань; - опитування; - тестування; - виконання завдань самостійної роботи; - залік (1-й рік) - екзамен (2-й рік)
ПРН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.	
ПРН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.	

Критерієм успішного навчання є досягнення аспірантом мінімальних порогових оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру на практичних заняттях. Форма семестрового контролю знань аспірантів – залік. Форма контролю знань за навчальний курс – іспит.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма

1-й курс (залік)

Назва теми	Форма контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	аудиторної роботи		самостійної роботи			
	виконання практичних і семінарських завдань	опитування	із розв'язанням			
			завдань традиційним способом	за Windows додатком statistica 12	тестів	
Тема 1. Основні поняття про науку «Економіка» та економічні дослідження.	6	3	-	-		9
Тема 2. Особливості методології дослідження економічних процесів і явищ.						
Тема 3. Складання плану дисертації доктора філософії з економіки	6	3	-	-		9
Тема 4. Вибірковий метод спостереження	6	3	2	-		11
Тема 5. Зведення і групування статистичних даних	6	3		3		12
Тема 5. Статистичні показники економіко-статистичних методів	6	3	2	3		14
Тема 6. Рейтингова оцінка досліджуваної ознаки	6	3	-	-		9
Тема 6. Оцінювання диференціації, концентрації та спеціалізації досліджуваної ознаки	6	3	2	-		11
Тема 7. Аналіз інтенсивності та вирівнювання динаміки досліджуваної ознаки	6	3	2	3		14
Тестування					11	11
Всього, балів	48	24	8	9	11	100

Допуск здобувачів до атестації у формі екзамену здійснюється при поточній оцінці виконаних практичних та семінарських занять, самостійної роботи з розв'язання завдань та онлайн тестів. Мінімальна кількість балів допуску до екзамену – 59. Максимальна оцінка допуску може досягти 80 балів. На екзамен відводиться 20 балів.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма

2-й курс (екзамен)

Назва теми	Форма контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Іспит	Разом
	аудиторної роботи		самостійної роботи			
	виконання вправ	опитування	розв'язання			
			задач	онлайн тестів		
Тема 8. Методика стратегічного аналізу Тема 8.1. Портфельний аналіз за метричними моделями	6	3	2	-		11

Тема 8.2. Інвестиційний аналіз	6	3	2	-		11
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ. Тема 9.1. Оцінка конкурентного середовища підприємства	6	3	-	-		9
Тема 9.2. Діагностика конкурентоспроможності підприємства	6	3	2	-		11
Тема 9.3. Діагностика конкурентоспроможності продукції	6	3	-	-		9
Тема 14. Оцінка ефективності наукового економічного дослідження	6	3	2	-		11
Тема 15. Апробація, впровадження та презентація наукового дослідження з економіки.	6	3	-	-		9
Тестування				9		9
Іспит					20	20
Разом за третій семестр, балів	42	21	8	9	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Заочна форма

1-й курс (залік)

Назва теми	Форма контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	аудиторної роботи		самостійної роботи		
	виконання практичних завдань	опитування	із розв'язанням		
			завдань традиційним способом	тестів	
Тема 1. Основні поняття про науку «Економіка» та економічні дослідження.					
Тема 2. Особливості методології дослідження економічних процесів і явищ.					
Тема 3. Складання плану дисертації доктора філософії з економіки	8	3	-		11
Тема 4. Вибірковий метод спостереження	8	3	3		14
Тема 5. Зведення і групування статистичних даних	8	3			11
Тема 5. Статистичні показники економіко-статистичних методів	8	3	3		14
Тема 6. Рейтингова оцінка досліджуваної ознаки	8	3	-		11
Тема 6. Оцінювання диференціації, концентрації та спеціалізації досліджуваної ознаки	8	3	3		14
Тема 7. Аналіз інтенсивності та вирівнювання динаміки досліджуваної ознаки	8	3	3		14
Тестування				11	11
Всього, балів	56	21	12	11	100

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Заочна форма
2-й курс (екзамен)**

Назва теми	Форма контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Іспит	Разом
	аудиторної роботи		контрольна робота		
	виконання практичних завдань	опитування			
Тема 8. Методика стратегічного аналізу Тема 8.1. Портфельний аналіз за метричними моделями Тема 8.2. Інвестиційний аналіз	8	3			11
Тема 9. Методичний апарат діагностики і прогнозування в дослідженні економічних процесів і явищ. Тема 9.1. Оцінка конкурентного середовища підприємства Тема 9.2. Діагностика конкурентоспроможності підприємства Тема 9.3. Діагностика конкурентоспроможності продукції	8	3			11
Тема 14. Оцінка ефективності наукового економічного дослідження	8	3			11
Тема 15. Апробація, впровадження та презентація наукового дослідження з економіки.	8				8
Контрольна робота			31		31
Іспит				20	20
Усього за навчальний курс	40	9	31	20	100

**Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях
денна/заочна форма навчання**

Кількість балів денна/заочна	Критерії оцінювання
6/8	здобувач Phd освіти в повному обсязі володіє матеріалом, правильно вирішив усі завдання. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання, повністю відображає визначені результати навчання;
5/7	здобувач Phd освіти достатньо володіє матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому окремі несуттєві неточності та помилки. Правильно вирішив більшість завдань та демонструє досягнення більшої частини запланованих результатів навчання;
4/5-6	здобувач Phd освіти в цілому володіє матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань та демонструє досягнення половини запланованих результатів навчання;
3/3-4	здобувач Phd освіти не в повному обсязі володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань частково забезпечивши відображення запланованих результатів навчання;
1-2/1-2	здобувач Phd освіти частково володіє матеріалом, але не в змозі викласти зміст основних показників і висновків, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання, частково забезпечивши відображення запланованих результатів навчання;

0	здобувач Phd освіти не володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст основних показників, не вирішив запропонованих завдань, що не дає можливості оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів.
---	---

**Шкала та критерії виконання завдань семінарського заняття
денна форма навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
5-6	здобувач активно працював на семінарських заняттях. Реферат семінару конкретний та охоплює вирішення поставлених питань теми. Правильно оформлені посилання на інших авторів, наведені літературні джерела (3-5), що опубліковані за останні роки. Може пояснити зміст та вміє використовувати здобуті знання у власних дисертаційних дослідженнях;
3-4	здобувач одержує якщо питання плану семінарського заняття опрацьованні всі та подані в рефераті, але підготовлений матеріал допускає формаїзм викладу та неуміння користуватися думками чи оформляти запозичення інших авторів. Презентація відсутня;
1-2	здобувач одержує якщо опрацьовано 2/3 запланованих питань семінарського заняття. Реферат семінару не охоплює виклад всіх питань та розкриває план в повному обсязі, має не оформлені відповідним чином запозичення інших науковців. Літературні джерела застарілі. В рефераті бракує власні спостереження, думки, або дискусійні питання. Презентація відсутня. В цілому володіє навчальним матеріалом, але не може чітко орієнтуватись при поясненні ходу виконання завдань;
0 балів	здобувач одержує за не підготовлений реферат на семінарські заняття.

**Шкала та критерії оцінювання опитування
денна/заочна форма навчання**

Кількість балів денна/заочна	Критерії оцінювання
3	відповідні правильні, обґрунтовані, здобувач вищої освіти добре володіє матеріалом, який розглядається, відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначені результати навчання;
2	здобувач Phd освіти в цілому орієнтується у проблемі, яка розглядається, відповіді містять певні помилки та неточності, та частково відображають визначені результати навчання;
1	здобувач вищої освіти в цілому орієнтується у проблемі, яка розглядається, але відповіді поверхові та містять багато помилок або неточностей;
0	здобувач вищої освіти не готовий до відповіді або відповіді невірні та не відображають визначені результати навчання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

**Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи (із розв'язування завдань традиційним способом; розв'язування задач)
денна/заочна форма навчання**

Кількість балів денна/заочна	Критерії оцінювання
2/2-3	здобувач вищої освіти виконав вірно 80 % і більше заявлених завдань самостійної роботи. Показав всебічні, систематичні. Глибокі знання матеріалу теми, до якої відноситься дане завдання. Задачі вирішені без помилок, послідовно, описана кожна дія та зроблено загальний висновок. Що свідчить про набуті знання та навички освоєння теоретичного та практичного матеріалу в аудиторії, що дає можливість зробити висновки про належний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
1	здобувач вищої освіти виконав вірно 50 - 79 % усіх заявлених завдань самостійної роботи. При рішенні задач зроблено помилки в математичних розрахунках Задачі вирішені без помилок, що свідчить про задовільний рівень набутих знань й навички

	набуті в ході освоєння дисципліни, що дає можливість зробити висновки про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0	здобувач вищої освіти не володіє матеріалом і не виконав до 50 % завдань, що свідчить про відсутність теоретичної та практичної підготовки матеріалу курсу, виявлено суттєві труднощі та здійснено принципові помилки при рішенні задач, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання

**Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи (із використанням Windows-додатку Statistica 12)
денна/заочна форма навчання**

Кількість балів денна/заочна	Критерії оцінювання
3	завдання виконано на високому науковому рівні; обґрунтовано вибір економіко-статистичних методів; коректно використано інструментарій Statistica 12; результати статистично перевірені (за потреби – оцінка значущості, адекватності моделі); здійснено ґрунтовну економічну інтерпретацію з урахуванням методології наукового дослідження
2	коректно застосовано відповідні статистичні методи в середовищі Statistica 12; результати представлені у вигляді таблиць/графіків; здійснено базову економічну інтерпретацію
1	проведено базові операції в програмі, однак допущено помилки у виборі статистичних процедур або інтерпретації результатів; аналіз поверхневий
0	завдання не виконано або відсутні результати обробки даних у програмному середовищі; грубі помилки у виборі методів аналізу

Шкала та критерії оцінювання тестів

Відповідно до кількості правильних відповідей на заданий тест нараховується балів:

**1-й курс (тест має 110 завдань)
денна/заочна форма навчання**

Шкала переведення правильних відповідей у бали:

Кількість правильних відповідей	Оцінка, балів
10 – 19	1
20 – 29	2
30 – 39	3
40 – 49	4
50 – 59	5
60 – 69	6
70 – 79	7
80 – 89	8
90 – 99	9
100 – 109	10
110	11

**2-й курс 3-й семестр (тест має 90 завдань)
денна форма навчання**

Кількість правильних відповідей	Оцінка, балів
0 – 9	0
10 – 19	1
20 – 29	2
30 – 39	3
40 – 49	4
50 – 59	5

60 – 69	6
70 – 79	7
80 – 89	8
90	9

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи заочної форми навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання
21-31	Контрольна робота повністю відповідає програмі навчальної дисципліни за змістом, логікою викладу та структурою. Тема розкрита комплексно й системно, продемонстровано глибоке розуміння теоретичних положень і концептуальних підходів. Здобувач виявляє критичний та/або креативний підхід до дослідження обраної теми, здійснює аналіз позицій авторів, формулює власні аргументовані висновки та узагальнення. Робота засвідчує високий рівень сформованості фахових і загальнонаукових компетентностей, здатність до самостійного наукового мислення, інтерпретації та міждисциплінарного аналізу. Оформлення відповідає встановленим вимогам, дотримано академічної доброчесності, посилання й список використаних джерел подано коректно
11-20	Контрольна робота загалом відповідає програмі навчальної дисципліни, однак окремі питання розкрито неповно або недостатньо глибоко. Простежуються елементи аналітичного та критичного осмислення матеріалу, проте власна позиція здобувача потребує більшої аргументованості. Рівень сформованості компетентностей є достатнім для досягнення програмних результатів навчання, однак наявні окремі неточності в аргументації, логіці викладу або висновках. Можливі незначні порушення вимог до оформлення чи поодинокі мовностилістичні помилки, що не впливають суттєво на загальну якість роботи.
0-10	Контрольна робота частково або повністю не відповідає програмі навчальної дисципліни; тема розкрита фрагментарно чи поверхово. Переважає описовий характер викладу без належного аналізу та критичного осмислення; власні висновки відсутні або необґрунтовані. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості компетентностей і досягнення результатів навчання. Робота має суттєві недоліки в структурі та оформленні, можливі порушення вимог академічної доброчесності

Шкала та критерії оцінювання знань аспірантів за освітньо-науковою програмою «Економіка» на етапі іспит складається з 2-х теоретичних питань і 1-ї практичної ситуації чи завдання.

Шкала та критерії оцінювання екзамену (іспиту)

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне (2 питання)	0	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	1-2	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки. Здобувач вищої освіти демонструє часткове володіння програмними результатами навчання
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	5	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
		матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна. Здобувач вищої освіти демонструє володіння програмними результатами навчання.
Максимальна кількість балів	10 балів	
Практичне завдання, вправи, ситуації, задачі, тести	0-2	Є помилки у кількісному аналізі результатів дослідження
	3-6	Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Якісний аналіз показників поверховий. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища. Є загальні рекомендації щодо проведення корекційної роботи. У роботі є незначні стилістичні та граматичні помилки.
	7-8	Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Зроблено якісний аналіз усіх показників. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, зазначаються типологічні особливості. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Робота написана стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	9-10	Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Зроблено якісний аналіз усіх показників. Аналіз детальний та послідовний. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Наведено приклади конкретних технік або завдань, які можуть бути використані. Робота написана стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
Максимальна кількість балів	10 балів	
Всього	20 балів	

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Мультимедійний проектор, мережа Wi-Fi, платформа MS Windows 10 Pro, Windows 10 Edu, Office365, Internet – браузер, Електронна бібліотека ПДАУ, Електронний репозитарій ПДАУ.

13. Політика навчальної дисципліни

– *щодо термінів виконання та перескладання*: усі завдання, передбачені робочою програмою вивчення навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Виконання завдань з порушенням термінів без поважних причин оцінюється на 25 % нижче за одержаний бал. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни студент видаляється з заняття й отримує 0 балів.

– *щодо академічної доброчесності*: здобувач вищої освіти повинен дотримуватися Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень,

відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерел інформації. Під час роботи над завданням не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати використане джерело. Всі локальні нормативно-правові документи щодо академічної доброчесності наведені на сторінці *Академічна доброчесність* <https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

– *щодо відвідування занять*: Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача в АСУ ПДАУ.

– *щодо зарахування результатів неформальної/інформальної освіти*: на здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального/інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

– *щодо оскарження результатів оцінювання*: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач вищої освіти має правом звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставою для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та /або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання.

Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Організація і порядок оскарження результатів оцінювання навчання здобувачів вищої освіти ПДАУ регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

13. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках : навч. посіб. А., – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с.
2. Мальська М, Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
3. Пушкар О. І. Методологія та організація наукових досліджень [Електронний ресурс] : навч. посіб Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 866 с.
4. Дороніна М.С., КузимМ.О., Хаустова В.Є. Методологія і технологія наукових досліджень. Економічні науки (у схемах, визначеннях, прикладах): навч. посіб. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. 56 с.
5. Євтушенко М., Житняк М. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Київ, 2019. 350 с.

Допоміжні

6. Партико, З. В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації навч. посібник 2-ге вид., перероб. і доповн. Київ : Ліра-К, 2018. 232 с.

7. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрів та аспірантів у вищих навчальних закладів. Київ: КНТ, 2018. 554 с.
8. Комар Ю.М., Попов О.І., Комар В.Ю. Основи наукових Київ: Ліра К, 2018. 182с.
9. Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми, визначення, приклади): Харків: Видан. Дім «ІНЖЕК» 2017. 117 с.
10. Kuzym M. O., Doronina M. S. Terminological provision and paradigm of research of the tracking Ukraine's trap. Часопис економічних реформ. 2021. № 3 (43). С. 22–35.
11. Doronin A., Doronina M., Mykhailenko D. Humanization of economic science, human beings and production organization: problems and prospects. Часопис економічних реформ. 2021. № 3 (23). С. 6–15.
12. Khaustova V. Y., Doronin A. V., Doronina M. S. Cognitive Resources of New Economy. Problems of Economy. 2021. Vol. 3 (49). P. 124– 131.
13. Книжкова палата України ДСТУ 8302: 2015 Бібліографічне посилання загальні положення та правила складання. Київ. ДП «Укр НДНЦ». 2016. 20 с.
14. Палеха Ю.І., Леміш Н.О. Основи науково-дослідної роботи Київ: Ліра-К, 2017. — 336 с
15. Закон України «Про наукову і науко-технічну діяльність» відомості верховної ради, 1992 №12 ст. 165 (із змінами і доповненнями)
16. Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення. Львів: Львівська політехніка , 2012. 204 с.

Інформаційні ресурси

17. Постанова Кабінету Міністрів України Про проведення експерименту з присудження ступеню доктора філософії від 6 березня 2019 року №167
18. Переосмислення економіки, як науки [Економічний ресурс]-Режим доступу: www.kmbs.kiev.ua/studio.
19. Державний комітет статистики України [online]/ Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Державний комітет статистики України [online]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. Rada.gov.ua, (1993). Про авторське право і суміжні права [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
22. Rada.gov.ua, (2014). Про вищу освіту [online]. Київ. Україна. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1556-18>
23. Rada.gov.ua, (1993). Про охорону прав на винаходи і корисні моделі освіти [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
23. Rada.gov.ua, (2013) Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF#Text>
24. Rada.gov.ua, (2015). Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
25. Rada.gov.ua, (2016). Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
26. Mon.gov.ua, (2008). Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0312-09#Text>
27. Mon.gov.ua, (2011). Про затвердження Переліку наукових спеціальностей [online]. Київ. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text>
28. Mon.gov.ua, (2016). Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text>

29. Mon.gov.ua, (2017). Про затвердження Вимог до оформлення дисертації [online]. Київ. Україна. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17/print1485260627028673>

30. Mon.gov.ua, (2021). Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» [online]. Київ. Україна. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesijvikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>